

Abelias høringsinnspill til utenriks- og forsvarskomiteen – statsbudsjettet 2027

Abelia er foreningen for kunnskaps- og teknologibedrifter i NHO, med rundt 2 900 virksomheter innen IKT, rådgivning, utdanning, forskning og ideell sektor.

Det riktig og nødvendig å øke forsvarsbudsjettet. Moderne forsvarsevne bygges i økende grad på teknologi fra sivil sektor: kunstig intelligens, sensorer, satellittdata, autonome systemer og cybersikkerhet. Som et lite land har Norge ikke råd til å bygge parallell kapasitet, eller til at forsvarsløftet går forbi teknologibedriftene og forskningsmiljøene som skal levere fremtidens forsvarsevne. Abelias omstillingsbarometer viser at Norge har svake private FoU-investeringer, lite risikokapital og en råvaredominert eksport. Forsvarsløftet kan bli en motor for ny norsk teknologiindustri, men bare hvis forskning, innovasjon og nye leverandører er en integrert og sentral del av satsingen. Derfor er vi bekymret for at budsjettet kutter i forsvarsforskningen samtidig som rammen vokser kraftig.

Abelia ber særlig Stortinget om å:

- reversere kuttet på 380,4 mill. kroner i FoU over forsvarsmateriellrammen på kap. 1760, og lyse ut mer i åpen konkurranse
- åpne FoU-samarbeidsordningen med næringslivet igjen og bevilge 10 mill. kroner til en norsk DIANA-akselerator
- be regjeringen sette mål for saksbehandlingstiden for eksport av flerbruksvarer

Forskning og utvikling

Sektorens samlede FoU-ramme reduseres med 380,4 mill. kroner i 2027 (kap. 1760, post 45), og forskningsløftet i langtidsplanen får et lavere tempo. Kuttet er nesten seks ganger så stort som hele FDs tilskudd til Forskningsrådet, og kommer samtidig som de samlede offentlige FoU-bevilgningene faller reelt med 1,1 prosent.

Vi støtter, i likhet med Forskningsinstituttene fellesarena (FFA), at tilskuddet til Forskningsrådet (kap. 1700, post 72) økes med 17,2 mill. kroner, at flere midler lyses ut i konkurranse, samarbeidet med KD om kvanteteknologi, og den nye senterordningen for forsvarsevne, trygghet og beredskap. Men sivile forskningsinstitutter som SINTEF, NORCE, IFE og Norsk Regnesentral kan bidra langt mer, i stedet for at forsvarssektoren bygger parallell kompetanse. Åpne utlysninger mobiliserer flere miljøer og sikrer at midlene går til de beste prosjektene.

Abelia ber Stortinget:

- Reversere kuttet på 380,4 mill. kroner i FoU-rammen på kap. 1760, post 45.
- Styrke kap. 1700, post 72 utover 66,4 mill. kroner, slik at en større andel av forsvarssektorens forskningsmidler lyses ut i åpen konkurranse.

- Be regjeringen etablere en dialogarena om forsknings- og teknologibehov mellom forsvarssektoren og sikkerhetsklarte sivile forskningsmiljøer, og en ordning for prekvalifisering av sivile forskningsinstitutter.

Innovasjon og oppstart

Ordningen for FoU-samarbeid mellom industri og Forsvaret (kap. 1700, post 73) videreføres med en tilsagnsfullmakt på 500 mill. kroner, men tildelinger har vært stanset for alle søknader siden august 2025 i påvente av ny forskrift. Bedrifter har dermed stått uten søknadsmulighet i over et år, midt i den største opptrappingen av Forsvaret i moderne tid.

Norge betaler 13 mill. kroner i kontingent til NATO DIANA (kap. 1700, post 78) og har gjennom Investinor investert om lag 400 mill. kroner i NATO Innovation Fund, men har ingen nasjonal medfinansiering. Sverige, Danmark og Finland har øremerket nasjonale midler til egne akseleratorer. Norske oppstartsbedrifter søker seg derfor til andre lands akseleratorer, og færre blir aktuelle for investeringer fra NATO Innovation Fund. En norsk akselerator kan organiseres etter modell av ESA BIC Norway, med Innovasjon Norge og FFI som ansvarlige for utlysningen.

Abelia ber Stortinget:

- Be regjeringen åpne ordningen på kap. 1700, post 73 med søknadsfrist senest i første kvartal 2027, og sikre at ny forskrift åpner for SMB og teknologibedrifter utenfor etablert forsvarsindustri.
- Bevilge 10 mill. kroner i nasjonal medfinansiering til en norsk DIANA-akselerator.
- Be regjeringen innføre en ordning for raskere overgang fra teknologiutvikling til investeringer i Forsvaret («PRINSIX-light»).

Europeisk samarbeid og forsvarsindustri

Det europeiske forsvarsfondet (EDF) er et svært godt virkemiddel for samarbeid mellom industri og forskningsinstitutter. Norske virksomheter deltar i 83 EDF-prosjekter med samlet budsjett på om lag 30 mrd. kroner, og i april 2026 vant 16 nye prosjekter med norsk deltakelse fram. Vi støtter at tilsagnsfullmakten for nasjonal medfinansiering økes fra 200 til 300 mill. kroner (kap. 1700, post 78). Fra 2028 legger EU om programstrukturen, og EDF foreslås lagt inn i det nye konkurranseevnefondet. Norges deltakelse må derfor sikres på nytt.

Den nye tilskuddsordningen for økt produksjonskapasitet, med om lag 50 mill. kroner i 2027 som del av en strategisk satsing på 515,5 mill. kroner, skal blant annet medfinansiere prosjekter under EUs forsvarsindustriprogram EDIP. Ordningen prioriterer blant annet nyvinnende teknologi. Dette må få reelt innhold, og rammen er så liten at mange oppstarts- og vekstselskaper i praksis kan falle utenfor.

Abelia ber Stortinget:

- Sikre at medfinansieringen av EDF holder tritt med økt norsk deltakelse.

- Be regjeringen legge opp til bred norsk deltakelse i EUs programmer 2028–2034, inkludert konkurranseevnefondet, med midler til både kontingent og nasjonal medfinansiering.
- Sikre at den nye tilskuddsordningen også er tilgjengelig for SMB-segmentet, teknologibedrifter og forskningsmiljøer.

Anskaffelser

Små og mellomstore bedrifter sto for 69 prosent av Forsvarsmateriells anskaffelser i 2025, men mottok bare 23 prosent av utbetalingene. Industrisamarbeidsavtaler for 60,5 mrd. kroner forplikter utenlandske leverandører til samarbeid med norske bedrifter og forskningsinstitutter. Erfaringene fra Mime og MAST viser at Forsvarets rolle i strategiske samarbeid må profesjonaliseres. MAST ble kansellert etter at flere leverandører hadde investert betydelige ressurser i tilbud.

Abelia ber Stortinget:

- Be regjeringen styrke innovative anskaffelser i Forsvaret, blant annet gjennom samarbeidet med Leverandørutviklingsprogrammet (LUP).
- Be regjeringen bruke industrisamarbeidsavtalene aktivt for å koble norske teknologibedrifter på leveranser, og sikre forutsigbare vilkår i strategiske leverandørsamarbeid.
- Sikre at strategien for å rekruttere og beholde IKT-kompetanse i forsvarssektoren utvikles i samarbeid med sivile kompetansemiljøer.

Eksportkontroll

Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner (DEKSA) styrkes med 13,1 mill. kroner til 79,6 mill. kroner (kap. 105, post 01). Det støtter vi. Median saksbehandlingstid var ved utgangen av 2025 på 33 dager for forsvarsmateriell, men 65 dager for flerbruksvarer, som er det mange av våre medlemmer eksporterer. DEKSA har ikke klart å følge opp mange forespørsler om veiledning, og de nye reglene om teknologioverføring gir ifølge proposisjonen «et stort behov for veiledning til academia og kunnskapssektoren». To måneders ventetid på en eksportlisens er en reell konkurranseuleppe. Regjeringen varsler i tillegg en sektoravgift for de største aktørene i forsvarsindustrien fra 2028.

Abelia ber komiteen:

- Be regjeringen fastsette et mål for saksbehandlingstiden for flerbruksvarer på nivå med forsvarsmateriell, og prioritere veiledning til kunnskapssektoren og SMB.
- Sikre at den varslede sektoravgiften ikke uforholdsmessig rammer mindre teknologibedrifter og forskningsmiljøer.

Kjartan Almenning /s/
Næringspolitisk direktør